

Het leefklimaat van jongeren in Transferium Jeugdzorg

*Stap 2 van het stapsgewijs toezicht op basis van
het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg*

Instellingsrapport

Samenvatting

De Inspectie Jeugdzorg doet stapsgewijs onderzoek naar de kwaliteit van de gesloten jeugdzorg. De Inspectie Jeugdzorg heeft in 2009 en 2010 stap 1 uitgevoerd, het toezicht op de rechtspositie van jongeren in de gesloten jeugdzorg. In 2010 en 2011 komt stap 2 aan bod, het toezicht op opvoeding, dagprogrammering en personeel. De inspectie heeft het toezicht stap 2 toegespitst op het leefklimaat binnen de instelling, omdat een goed leefklimaat van de jongeren een randvoorwaarde voor hun behandeling is en omdat in de gesloten jeugdzorg jongeren tegen hun wil kunnen worden opgenomen.

De Inspectie Jeugdzorg voert het toezicht stap 2 uit samen met de Inspectie van het Onderwijs, omdat de samenwerking van instelling en school een belangrijke factor is als het gaat om een veilig en verantwoord leefklimaat. De inspecties richten zich daarbij op het onderwijs dat *binnen* de instelling wordt gegeven.

Bij Transferium wordt het onderwijs binnen de instelling verzorgd door De Spinaker.

In dit rapport geeft de Inspectie Jeugdzorg antwoord op de vraag in hoeverre de instelling in staat is om een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren te bieden.

De Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie van het Onderwijs geven samen antwoord op de vraag of de kwaliteit van de samenwerking van school en instelling voldoende is.

Het eindoordeel van de Inspectie Jeugdzorg luidt dat de kwaliteit van het leefklimaat in Transferium voor jongeren *onvoldoende* is.

Belangrijke knelpunten daarbij zijn onder andere:

- Transferium heeft veel nieuwe groepsleiders, die nog onervaren zijn en niet de kennis en vaardigheden hebben om het maatwerk te leveren dat jongeren in de Jeugdzorg Plus nodig hebben. Jongeren ervaren een gebrek aan respect en aandacht.
- Transferium werkt met een nieuw, nog niet helemaal uitgekristalliseerd dagprogramma. Dat het programma voor wat betreft de stamgroepen nog niet goed is uitgewerkt en de groepsleiders het nog niet in de vingers hebben, maakt het voor de jongeren onvoorspelbaar en onrustig.
- Doordat het programma zo vol is hebben de jongeren weinig mogelijkheid om zelf hun tijd in te vullen.
- Wanneer jongeren vrije tijd zelf mogen invullen is er vooral voor de jongeren die dit binnen Transferium moeten invullen, weinig variatie om uit te kiezen.

Transferium komt goed uit het onderzoek wat betreft het maatwerk dat Transferium biedt aan jongeren die een individueel programma nodig hebben; er is voor hen extra begeleiding en zij hebben ook ruimere kamers.

De inspectie heeft al voordat het conceptrapport gereed was contact met de instelling opgenomen over onmiddellijke verbeteracties. Transferium heeft gereageerd met een aantal maatregelen om de zorg direct te verbeteren.

De inspectie beveelt aan dat de instelling zorgt dat binnen een half jaar alle indicatoren operationeel zijn. De inspectie wil binnen 6 weken een plan van aanpak ontvangen waarin de instelling beschrijft hoe zij het leefklimaat van de jongeren gaat verbeteren. De inspectie zal het plan beoordelen.

Het eindoordeel van de Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie van het Onderwijs luidt dat Transferium en De Spinaker *onvoldoende* samenwerken, waardoor een belangrijke voorwaarde voor een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren ontbreekt.

Belangrijke zaken die in de samenwerking verbeterd moeten worden zijn:

- De mentoren van de school en instelling werken nog onvoldoende samen als het gaat om het uitwisselen van informatie over de ontwikkeling van de jongere en wat deze nodig heeft. Jongeren worden daardoor niet op een vergelijkbare manier benaderd en behandeld.
- Het leefklimaat is voor jongeren minder veilig en voorspelbaar omdat school en instelling bij incidenten niet samen evalueren en overleggen over een gezamenlijk gedragen aanpak.

De inspectie beveelt aan dat instelling en school zorgen dat binnen een half jaar alle indicatoren operationeel zijn. De inspectie wil binnen 6 weken een plan van aanpak ontvangen waarin de instelling beschrijft hoe zij de samenwerking met de De Spinaker gaat verbeteren. De inspectie gaat ervan uit dat de instelling de school bij het plan zal betrekken. De inspectie zal het plan beoordelen.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Hoofdstuk 1 Inleiding	7
Hoofdstuk 2 Het leefklimaat in Transferium	11
2.1 Dagprogramma.....	11
2.2 Passende en aandachtvolle omgeving	14
2.3 Aandacht voor samenstelling leefgroep	16
2.4 Voldoende toegerust personeel leefgroep	17
Hoofdstuk 3 De samenwerking tussen Transferium en De Spinaker	19
3.1 Samenwerking instelling en school	19
Hoofdstuk 4 De Spinaker	23
4.1 Dagprogramma.....	24
Hoofdstuk 5 Eindoordelen en aanbevelingen.....	27
5.1 Eendoordeel en aanbeveling Inspectie Jeugdzorg	27
5.2 Eendoordeel en aanbeveling Inspectie van het Onderwijs en Inspectie Jeugdzorg.....	28
Bijlage 1 – Uitkomst van het korte toezicht naar de rechtspositie van jongeren en het toezicht ...	29
Bijlage 2 – Na het toezicht: reactie Inspectie Jeugdzorg en acties Transferium	31
Bijlage 3 – Toetsingskader inspecties	33
Bijlage 4 – Het onderzoek van de Inspectie Jeugdzorg	37
Bijlage 5 – Inhoudelijke reactie van de instelling op het rapport	41

Hoofdstuk 1 Inleiding

Stapsgewijs toezicht op basis van het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg

In september 2008 heeft de MOgroep Jeugdzorg (inmiddels Jeugdzorg Nederland) het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg vastgesteld. Het Kwaliteitskader bevat veldnormen voor de sector en is opgesteld door afgevaardigden van de gesloten jeugdzorgaanbieders samen met de betrokken inspecties; naast de Inspectie Jeugdzorg zijn dat de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie van het Onderwijs.

Het nieuwe zorgaanbod is nog in ontwikkeling, daarom staan in het Kwaliteitskader *drie stadia* waarin de aanbieders van gesloten jeugdzorg moeten gaan voldoen aan deze normen. In navolging hiervan heeft de Inspectie Jeugdzorg toezicht in drie stappen gepland. Zij noemt dit het stapsgewijze toezicht, dat zij in 2008 op verzoek van de toenmalige minister voor Jeugd en Gezin is gestart bij alle instellingen voor gesloten jeugdzorg en dat loopt tot en met 2012.

De Inspectie Jeugdzorg heeft in 2009 en 2010 stap 1 van het stapsgewijze toezicht uitgevoerd. Dit was het toezicht op de rechtspositie van jongeren in de gesloten jeugdzorg.

In 2010 en 2011 is de uitvoering van stap 2 van het stapsgewijze toezicht aan de beurt.

Stap 2: toezicht op een veilig en verantwoord leefklimaat

In stap 2 komen normen uit de volgende onderdelen van het Kwaliteitskader aan bod: opvoeding, dagprogrammering en personeel. De inspectie heeft het toezicht stap 2 toegespitst op het leefklimaat binnen de instelling¹, omdat een goed leefklimaat voor de jongeren een randvoorwaarde voor hun behandeling is en omdat in de gesloten jeugdzorg jongeren tegen hun wil kunnen worden opgenomen. De inspectie onderzoekt in hoeverre de instellingen voor gesloten jeugdzorg in staat zijn om een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren te bieden.

De inspectie beoordeelt aan de hand van een toetsingskader of het leefklimaat veilig en verantwoord is. Over de invulling van dit toetsingskader heeft de inspectie nauw overleg gehad met de sector gesloten jeugdzorg, zodat het gaat om zoveel mogelijk gedeelde opvattingen over wat een veilig en verantwoord leefklimaat is. Daarnaast heeft de inspectie zich laten inspireren door jongeren die hebben beschreven wat maakt dat het leven op de groep voor hen veilig is². Zij noemen onder andere voldoende rust, regelmaat, ruimte en privacy; een aanpak gericht op herstel in plaats van beheersing; het benoemen wat goed gaat in plaats van wat verkeerd gaat; respect; vertrouwen, dat de groepsleiders het goede voorbeeld geven.

Goede samenwerking tussen school en instelling belangrijk voor een veilig en verantwoord leefklimaat

In het overleg over het toetsingskader heeft de sector gesloten jeugdzorg aangegeven dat ook de samenwerking met school een belangrijke factor is als het gaat om een veilig en verantwoord

---

¹ In het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg valt leefklimaat onder het thema opvoeding.

² Kwaliteitsstandaarden jeugdzorg Q4C, standaard 14. Zie ook bijlage 4.

leefklimaat. Wanneer een jongere in de gesloten jeugdzorg behandeld wordt, werken de school en de instelling tegelijkertijd met de jongere aan diens toekomst. De tijd die de jongere op school doorbrengt maakt een belangrijk deel uit van het dagprogramma. In een goede samenwerking versterken school en instelling elkaar en zorgen zij samen dat de jongere werkelijk een perspectief heeft voor zijn toekomst. Bij een ontbrekende of slechte samenwerking heeft de jongere daar zowel op school als op de leefgroep last van en wordt een belangrijke voorwaarde voor een veilig en verantwoord leefklimaat niet vervuld.

Omdat de samenwerking met onderwijs zo belangrijk is voert de inspectie het toezicht stap 2 uit samen met de Inspectie van het Onderwijs. De inspecties richten zich daarbij op het onderwijs dat *binnen* de instelling wordt gegeven.

De Inspectie van het Onderwijs doet, waar dit in haar toezichtplanning mogelijk is, tegelijkertijd toezicht naar de kwaliteit van de school. Waar dit niet mogelijk is, levert de inspectie informatie uit toezicht dat zij kort voor het gemeenschappelijke toezicht nog heeft uitgevoerd bij de school.

Transferium na de verhuizing naar nieuwbouw

In november 2010 is Transferium verhuisd van een tijdelijk onderkomen in Driehuis naar nieuwbouw in Heerhugowaard. De instelling werd in Heerhugowaard drie maal zo groot. Er werd veel nieuw personeel aangenomen. Vanaf de start in de nieuwbouw zijn de groepen in korte tijd gevuld met nieuwe jongeren. De Inspectie Jeugdzorg heeft in april 2010 de entreetoets gedaan bij Transferium in Driehuis en geoordeeld dat de rechtspositie en het toezicht bij Transferium in Driehuis voldoende was. In verband met de verhuizing en schaalvergroting heeft Transferium een groot deel nieuwe medewerkers. Voorafgaand aan het toezicht naar het leefklimaat heeft de inspectie daarom in Heerhugowaard een kort toezicht gedaan naar de rechtspositie van jongeren en gekeken of die ook na de komst van zoveel nieuwe medewerkers nog steeds voldoende is. De uitkomst van dit toezicht is opgenomen in bijlage 1.

Dit rapport

De Inspectie Jeugdzorg geeft in dit rapport antwoord op de vraag in hoeverre Transferium in staat is een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren te bieden. De Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie Jeugdzorg geven samen antwoord op de vraag of de kwaliteit van de samenwerking tussen school en instelling voldoende is.

Bij Transferium wordt het onderwijs binnen de instelling verzorgd door De Spinaker. De Inspectie van het Onderwijs geeft antwoord op de vraag of de kwaliteit van het dagprogramma dat de school biedt voldoende is.

Leeswijzer

In *hoofdstuk 2* staan de bevindingen van de Inspectie Jeugdzorg over het leefklimaat van de jongeren in de instelling.

In *hoofdstuk 3* staan de bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie Jeugdzorg over de kwaliteit van de samenwerking tussen school en de instelling.

In *hoofdstuk 4* staan de bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs over de school.

In *hoofdstuk 5* staan de eendoordelen van de Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie van het Onderwijs en de aanbevelingen aan de instelling en de school.

In *bijlage 1* staat de uitkomst van het korte toezicht naar de rechtspositie van jongeren.

In *bijlage 2* staat de reactie van de Inspectie na het toezicht en wat de instelling vervolgens heeft gedaan.

In *bijlage 3* staat het toetsingskader. Hierin worden de thema's beschreven waarop de inspecties toetsen.

In *bijlage 4* staat de onderzoeksopzet van de Inspectie Jeugdzorg beschreven.

In *bijlage 5* staat de inhoudelijke reactie van de instelling op het rapport.

Hoofdstuk 2 Het leefklimaat in Transferium

Het onderzoek van de Inspectie Jeugdzorg naar het leefklimaat kent vier thema's waarin de verwachtingen van de inspectie zijn aangegeven. De verwachtingen staan in het toetsingskader, dat in bijlage 3 is opgenomen. De thema's zijn:

- *het dagprogramma (routine leefgroep en vrije tijd)*³;
- *passende en aandachtvolle omgeving*;
- *aandacht voor samenstelling groep*;
- *voldoende toegerust personeel leefgroep*.

Dit hoofdstuk bevat vier paragrafen die gewijd zijn aan de vier thema's. Elk thema is uitgewerkt in een criterium met bijbehorende indicatoren. De criteria geven weer wat de inspectie verwacht. De scores op de indicatoren geven aan in hoeverre een instelling aan de verwachting voldoet.

Elke paragraaf begint met een tabel met daarin het criterium en de scores van de inspectie per indicator op een tweepuntsschaal: operationeel en niet operationeel.⁴

In het toetsingskader in bijlage 3 geeft de inspectie per criterium aan wanneer zij het als operationeel beoordeelt. De inspectie verwacht voor elke indicator een score operationeel.

In de toelichting na de tabel staan de feitelijke bevindingen: wat de inspectie tijdens haar toezicht met betrekking tot de indicatoren heeft gehoord en gezien. Het is mogelijk dat de feitelijke bevindingen samen een genuanceerd beeld geven met positieve en negatieve aspecten. Wanneer de inspectie een indicator als *niet operationeel* beoordeelt, wordt voorafgaand aan de feitelijke bevindingen toegelicht welke bevindingen hebben geleid tot het oordeel.

2.1 Dagprogramma

Scores per indicator

Criterium	Operationeel	Niet operationeel
De instelling zorgt voor een passende dagbesteding en –structuur voor de jongeren		
Indicatoren		
Dagprogramma sluit aan bij behoeften jongeren		✓
Dagprogramma met voldoende en gevarieerd aanbod		✓
Dagprogramma met invloed jongeren		✓

³ De subthema's school en samenwerking tussen instelling en school komen aan bod in hoofdstuk 3.

⁴ De scores zijn dus anders dan in het toezicht stap 1, waarin sprake was van een vierpuntsschaal: afwezig, aanwezig, operationeel en geborgd. De reden hiervoor is dat het toezicht naar het leefklimaat zich bij uitstek richt op de praktijk. Beleid op het gebied van leefklimaat is nauwelijks aan de orde in het onderzoek.

Toelichting

Dagprogramma sluit onvoldoende aan bij behoeften jongeren

De jongeren die bij Transferium worden geplaatst hebben beperkt de mogelijkheid om hun vrije tijd individueel in te vullen en deze vrije tijd is versnipperd over de dag. Het dagprogramma binnen Transferium is gevuld met veel verplichte groepsactiviteiten en sluit hierdoor niet aan bij de individuele behoefte van de jongeren. Om die reden beoordeelt de inspectie deze indicator als niet operationeel.

Transferium heeft tien groepen, waarvan één groep (Meent 10) speciaal bedoeld is voor jongeren die een meer individueel programma volgen. De groepen zijn in alle opzichten gemengd: ze bestaan uit jongens en meisjes, met verschillende problematiek, in verschillende fasen van hun behandeling. De jongeren volgen binnen de instelling een gestructureerd dagprogramma. Het dagprogramma is voor Meent 1 tot en met 9 hetzelfde en bevat de volgende elementen: de dagelijkse routine op de leefgroep, het schoolprogramma, een behandelonderdeel en de vrije tijd. Binnen de dagelijkse routine zijn vaste tijden voor alle activiteiten. De jongeren moeten overdag tweemaal naar hun kamer, door de week en in het weekend. De jongeren hebben allemaal een televisie op hun eigen kamer. Sommige jongeren mogen de kamermomenten buiten op het terrein van Transferium doorbrengen. Zij kunnen dit zelf aanvragen. Er wordt vervolgens beoordeeld of zij eraan toe zijn en hoe de samenstelling is van de groep die de kamermomenten al buiten doorbrengt. Jongeren met een verlofstatus kunnen gedurende de kamermomenten verlof opnemen en bijvoorbeeld naar het dorp gaan of sporten bij een vereniging buiten Transferium.

Binnen het dagprogramma nemen de zogenaamde 'stamgroepen' een belangrijke plaats in (voor een nadere toelichting zie paragraaf 2.3, *aandacht voor samenstelling leefgroep, bewustzijn problematiek jongeren*). In de stamgroepen, met maximaal 8 jongeren met dezelfde problematiek, krijgen jongeren gezamenlijk behandeling. Twee keer per schooldag oefenen de jongeren in de stamgroepen 40 à 50 minuten met elkaar en werken ze samen. In de ochtend doen zij dat gedurende de schooltijd en in de middag na schooltijd.

Naast de verplichte stamgroepen hebben de jongeren ook verplichte groepsactiviteiten op de leefgroep: op maandagavond de leefgroep schoonmaken, op woensdag de eigen kamer schoonmaken, op donderdag en zondag groepsvergadering en in het weekend sport- of vormende groepsactiviteiten. Na de verplichte leefgroepsactiviteiten in de avond en het invullen van de taakkaarten resteert er nog ongeveer een uur dat de jongeren zelf kunnen invullen voordat zij naar hun kamer moeten voor de nacht.

Soms is er in de avond of het weekend een leefgroepsactiviteit, waaraan de jongeren niet mee hoeven doen. Als een jongere niet meedoet, moet hij naar zijn kamer met de stroom uitgeschakeld zodat hij geen televisie kan kijken.

De jongeren vinden het programma te vol met verplichte onderdelen en de momenten om zelf in te vullen vinden zij kort en te versnipperd over de dag. Transferium geeft aan dat het juist belangrijk is dat jongeren in de Jeugdzorg Plus hard werken en dat het programma bewust vol is en verplichte activiteiten bevat.

Aanbod dagprogramma onvoldoende en niet gevarieerd genoeg

De inspectie beoordeelt deze indicator als niet operationeel, omdat het dagprogramma voor wat betreft vrije tijd een beperkt aanbod heeft, dat onvoldoende aansluit bij wat de jongeren nodig hebben.

Zoals al aangegeven kent het dagprogramma van Transferium verplichte vormingsactiviteiten in de stamgroep en in de leefgroep, zoals sporten en creativiteit. In de tijd die overblijft mogen de jongeren zelf kiezen wat zij doen, maar de keuze binnen Transferium is beperkt. Op de leefgroep kunnen de jongeren spelletjes doen, tv kijken of muziek luisteren. Ze mogen ook naar hun eigen kamer. Ook kunnen jongeren in overleg in deze vrije tijd aansluiten bij een (niet verplichte) groepsactiviteit van een andere groep. Groepsleiders geven aan dat dit niet gemakkelijk te organiseren is. De jongeren vinden de mogelijkheden binnen Transferium om hun vrije tijd in te vullen beperkt, saai en niet aansluiten bij wat ze willen. Er is bijvoorbeeld een mooi muzieklokaal, maar ze kunnen er geen gebruik van maken. Op school, in de stamgroepen en in het weekend met de leefgroep sporten de jongeren, maar er is weinig ruimte voor individuele keuzes met sporten. Jongeren met een verlofstatus kunnen in hun vrije tijd naar buiten bijvoorbeeld om te sporten of dansen of het dorp in te gaan. Dit gebeurt ook, maar het aanbod in de omgeving is beperkt. In de vakantie is er volgens de jongeren te weinig te doen, ze geven aan dat er vrijwel geen groepsuitstapjes buiten de instelling plaatsvinden.

Jongeren hebben onvoldoende invloed op het dagprogramma

De inspectie beoordeelt deze indicator als niet operationeel, omdat de jongeren vinden dat er niet naar hen geluisterd wordt als zij aangeven dat zij iets anders willen. Daarnaast is er voor jongeren zonder verlofstatus maar beperkte keuzevrijheid om hun vrije tijd in te vullen.

De jongeren geven aan dat ze geen invloed hebben op het dagprogramma. Medewerkers begrijpen wel dat de jongeren ervaren dat zij weinig inspraak hebben en dat er veel voor hen verplicht is. Zij merken op dat het programma erg vol is gepland en dat er daarom maar beperkt ruimte is voor jongeren om zelf keuzes te maken.

Transferium streeft ernaar dat de jongeren zo snel mogelijk naar buiten kunnen en daar hun vrije tijd individueel kunnen invullen. In de praktijk zal dit lastig blijven, gezien het eerder genoemde feit dat de vrije tijd in korte blokken over de dag verspreid is verdeeld. Jongeren die nog geen verlofstatus hebben, hebben een beperkte keuzevrijheid: aansluiten bij het aanbod dat er is of naar de eigen kamer.

2.2 Passende en aandachtvolle omgeving

Criterium De instelling zorgt voor een aandachtvolle omgeving voor de jongeren	Operationeel	Niet operationeel
Indicatoren		
Goede kwaliteit fysieke leefomgeving	✓	
Fysieke leefomgeving met invloed jongeren		✓
Respectvolle omgang		✓
Aandachtvolle houding medewerkers ten opzichte van jongeren		✓

Toelichting

De fysieke leefomgeving is van voldoende kwaliteit

Transferium is eind 2010 verhuisd naar een nieuw gebouw. De kamers van de jongeren en de leefgroep zijn schoon en netjes. De leefgroepen zijn smaakvol ingericht met nieuw meubilair. De muren van de huiskamer zijn expres kaal gehouden om per groep te bekijken wat gewenst is. De gemeenschappelijke ruimte is overzichtelijk ingedeeld. De jongeren hebben een taak bij het schoonhouden en koken in het weekend op de groep. Door de week eten de jongeren tussen de middag een warme maaltijd in het restaurant en 's avonds een broodmaaltijd op de groep. Jongeren die buiten Transferium naar school gaan of werken, warmen 's avonds op wat de groepsleiding uit het restaurant voor hen heeft meegebracht.

Jongeren hebben onvoldoende invloed op hun fysieke leefomgeving

Omdat de jongeren vrijwel geen invloed kunnen uitoefenen op de inrichting van hun gezamenlijke leefruimte, beoordeelt de inspectie deze indicator als niet operationeel.

De inspectie heeft gesproken met jongeren uit vijf verschillende groepen. Ze geven aan dat zij ontevreden zijn over hoe de huiskamer van hun leefgroep eruit ziet. De geïnterviewde jongeren willen graag zelf mee beslissen over de verdere aankleding van de huiskamer, maar in hun groep bepalen de groepsleiders wat er aan de muur wordt gehangen. Een jongere geeft aan dat er in zijn groep al meerdere malen schilderijen door de jongeren van de muur zijn getrokken, omdat zij er niet over mochten mee beslissen. Andere jongeren vinden het kaal omdat het in hun groep de regel is dat zij vanwege de brandveiligheid niets op de muur van de huiskamer mogen hangen. Plantjes mogen volgens hen ook niet, omdat jongeren zaken in de potgrond kunnen verstoppert. Volgens de groepsleiders is er een duidelijk verschil in huiselijkheid tussen de groepen. Dat ligt volgens hen aan het team; sommige teams zijn meer met een huiselijke uitstraling bezig dan andere, maar ook aan de groep; sommige groepen lijkt het niets uit te maken hoe de huiskamer eruit ziet.

Jongeren hebben een kamer met een standaard inrichting, waarbij de meubels vastzitten in de kamer. De kamers bevatten standaard een televisie die boven het bed hangt. In hun kamer hebben zij een eigen badkamer en toilet. De jongeren hebben invloed op hoe hun eigen kamer eruit ziet. Het hangt af van wat zij aankunnen, welke spullen zij op hun kamer mogen hebben. Op Meent 10

verblijven de jongeren met een meer individueel programma. Deze jongeren hebben grotere kamers.

Omgang is onvoldoende respectvol

De indicator 'respectvolle omgang met de jongeren' bestaat uit meerdere onderdelen: respect, vertrouwen en goed voorbeeldgedrag van de groepsleiders. De inspectie beoordeelt deze indicator als niet operationeel, omdat de jongeren zich alleen gerespecteerd voelen door hun mentor en niet door de andere groepsleiders en aangeven dat de groepsleiders slordig met hen omgaan.

De jongeren maken onderscheid tussen hun eigen mentor en de andere groepsleiders. Ze ervaren wel respect van hun mentor. Alle geïnterviewde jongeren uit vijf verschillende leefgroepen vinden dat veel groepsleiders erg beheersmatig zijn ingesteld en weinig respect voor hen hebben. Ze voelen zich niet serieus genomen en hebben het gevoel dat er niet naar hen geluisterd wordt. Ze vinden dat sommige groepsleiders een verkeerd voorbeeld geven wanneer zij zich respectloos uitlaten over een jongere waar andere jongeren bij zijn. Ook benoemen ze dat de groepsleiding slordig omgaat met de zaken die zijn afgesproken met de jongeren. Groepsleiders vergeten bijvoorbeeld afspraken over te dragen, waardoor een verlof of een belafspraak niet door kan gaan. De leidinggevendenden geven aan dat dit inderdaad voorkomt. Zij vinden dat veel groepsleiders nog te weinig prioriteiten stellen, waardoor ze meer aan de jongeren beloven dan ze kunnen waarmaken. De groepsleiders geven aan dat zij juist bewust met voorbeeldgedrag bezig zijn. Zij letten op taalgebruik, geven het goede voorbeeld bij de maaltijd. Ze vinden dat respect binnen Transferium heel belangrijk is en zeggen dat ze elkaar ook aanspreken op voorbeeldgedrag en elkaar corrigeren. Wel geven zij aan dat jongeren vaak het idee hebben dat de jongeren zelf wel hun afspraken moeten nakomen, maar dat de groepsleiders dat niet doen.

Medewerkers hebben onvoldoende aandachtvolle houding ten opzichte van jongeren

De jongeren ervaren dat de medewerkers, met uitzondering van hun mentor, geen aandacht voor hen hebben, daarom beoordeelt de inspectie deze indicator als niet operationeel.

Op de leefgroepen hebben de groepsleiders geen eigen kantoorruimte. Er is een werkplek met computer in de huiskamer, enigszins uit het zicht van de groep achter een wand. Groepsleiders gebruiken de computer alleen om informatie te checken. Het bijwerken van de dossiers gebeurt op een flexplek in het centrale kantoor. De groepsleiders zijn dus steeds bij de jongeren op de leefgroep. Ondanks dat geven de jongeren aan dat de groepsleiders, met uitzondering van hun mentor, geen aandacht voor hen hebben. Ze vinden dat het op de groep meer om regeltjes draait dan om de jongeren. De groepsleiding is onderling niet altijd consequent, met als gevolg veel ruzie en straf op de groep. De groepsleiders hebben volgens de jongeren vooral oog voor wat er fout gaat. Als ze complimenten geven, ervaren de jongeren dat vaak als niet gemeend, ze voelen zich er niet serieus door genomen. De groepsleiders vinden dat de jongeren wel behoorlijk onrustig zijn. Zij wijten dit aan de verhuizing en het feit dat Transferium drie keer zo groot is geworden met nieuw personeel. Zij geven aan dat het soms ook wel zoeken is om de jongeren dagelijks complimenten te geven. Dat jongeren meer aandacht ervaren van hun mentor, komt volgens de groepsleiders omdat de mentor vaak zaken voor hen regelt. Om te voorkomen dat jongeren gaan 'shoppen' bij verschillende groepsleiders worden zij met persoonlijke zaken vaak doorverwezen naar hun mentor.

2.3 Aandacht voor samenstelling leefgroep

 criterium De instelling heeft aandacht voor de samenstelling van de leefgroep	Operationeel	Niet operationeel
Indicatoren		
Bewustzijn problematiek jongeren	√	
Flexibele inzet personeel	√	

Toelichting

Bij samenstelling van de leefgroep is de instelling zich voldoende bewust van de problematiek jongeren

Transferium heeft één groep voor jongeren die een meer individueel programma nodig hebben. Op deze groep zijn meer groepsleiders dan op de andere groepen en hebben de jongeren een grotere kamer. In de overige negen groepen zitten jongens en meisjes met verschillende problematiek en in verschillende stadia van hun behandeling bij elkaar. Bij de start in de nieuwbouw is er bij de plaatsing in deze groepen wel rekening gehouden met de problematiek van de jongeren. Dit was mogelijk zolang niet alle plaatsen gevuld waren. Ten tijde van het inspectieonderzoek zijn er daarom wel verschillen tussen de groepen: sommige groepen hebben jongeren met een internaliserende, andere meer jongeren met een externaliserende problematiek. Nu alle plaatsen gevuld zijn, wordt iedere nieuwe jongere geplaatst waar er plaats is. Als de samenstelling op een leefgroep heel problematisch is, kan worden geschoven, maar dat komt alleen bij uitzondering voor. Als er problemen zijn met de groepsdynamiek vinden er gerichte interventies plaats.

De jongeren in Transferium hebben niet alleen te maken met hun leefgroep, waarin jongeren met verschillende problematiek bij elkaar zitten. Ze zitten ook in een stamgroep met jongeren die een vergelijkbare problematiek hebben. Transferium heeft stamgroepen van acht jongeren in zes clusters; vijf met vergelijkbare problematiek: agressie, kwetsbaar, Licht Verstandelijk Beperkt (LVB), ADHD, autisme en één uitstroomcluster. Door de week brengen de jongeren twee keer per dag bijna een uur in hun stamgroep door.

Er zijn voldoende mogelijkheden om het personeel flexibel in te zetten

Het is binnen Transferium mogelijk om maatwerk te leveren wanneer een jongere extra begeleiding nodig heeft. De medewerkers hebben allemaal extra uren voor individuele begeleiding en er zijn in de roosters van de groepsleiders overlapmomenten op de dag, waardoor er geschoven kan worden. Verder kan het activiteitenteam worden ingezet voor individuele begeleiding, de persoonsgebonden budget (PGB)-begeleider en de Individuele traject begeleider (ITB-er). In Meent 10 zitten jongeren met een meer individueel programma en standaard extra begeleiding, maar ook in één van de andere groepen volgt een jongere een individueel programma, waarvoor extra begeleiding wordt ingezet. De inzet van extra personeel gebeurt alleen wanneer het team zelf alles heeft geprobeerd om het binnen het team op te lossen.

2.4 Voldoende toegerust personeel leefgroep

 criterium De instelling draagt zorg voor voldoende toegerust personeel	Operationeel	Niet operationeel
Indicatoren		
Verklaring omtrent gedrag medewerkers	✓	
Kennis en vaardigheden medewerkers		✓
Toerusting personeel: sturing en coaching		✓

Toelichting

Verklaring omtrent gedrag medewerkers voldoende

In alle tien onderzochte dossiers is een Verklaring omtrent het gedrag (VOG) aangetroffen. Eén VOG was een kopie van een VOG die was afgegeven voor een uitzendbureau voor dezelfde functie (groepsleider) maar bij een LVG-instelling. Een andere VOG was pas 6,5 maand na aanstelling afgegeven. De inspectie vindt het onwenselijk dat het zo lang heeft geduurd voordat er een VOG beschikbaar was, gezien het nauwe contact dat een medewerker in de functie van groepsleider heeft met jongeren. Deze onregelmatigheden zijn voor de inspectie geen reden om de indicator als onvoldoende te beoordelen.

Kennis en vaardigheden medewerkers: onvoldoende

Jongeren in de gesloten jeugdzorg hebben ernstige problemen en vragen veel van de kennis en vaardigheden van de medewerkers, zowel op pedagogisch gebied, als op het gebied van de specifieke problematiek van de jongeren. Wanneer de kennis en vaardigheden onvoldoende zijn, kunnen de medewerkers in de dagelijkse omgang niet het maatwerk leveren dat de jongeren in de gesloten jeugdzorg nodig hebben. De inspectie beoordeelt deze indicator als niet operationeel, omdat een deel van het personeel weinig ervaring en te weinig pedagogische vaardigheden heeft en een ander deel in een JJI heeft gewerkt en voor wat betreft de aanpak vooral gericht is op beheersing van de groep.

Transferium werkt met senior groepsleiders en groepsleiders. De senior groepsleiders zijn vrijwel allemaal hbo geschoold. Naar verwachting hebben ze eind 2011 allemaal een hbo-opleiding. De groepsleiders hebben allemaal minimaal een mbo-opleiding. Transferium streeft ernaar dat alle groepsleiders een hbo opleiding hebben. Omdat Transferium door de verhuizing bijna drie keer zo groot is geworden, zijn er sinds een half jaar veel nieuwe medewerkers. Alle nieuwe medewerkers krijgen een intern opleidingstraject van drie weken, dat onder andere bestaat uit fysieke technieken, conflicthantering (herhalingen zes keer per jaar) en motiverende gespreksvoering, het sociaal competentie model (SCM) en het geven van sociale vaardigheidstraining (sova). Voor het begeleiden van de stamgroepen hebben de groepsleiders een dagdeel gehad over de problematiek van de stamgroep die zij gaan begeleiden. Er is geen training in psychopathologie. De

gedragdeskundigen informeren de teams over de problematiek van de jongeren en geven handvatten hoe te handelen.

De geïnterviewde jongeren klagen over de onervarenheid van een groot deel van de medewerkers. Zij geven aan dat de groepsleiders inconsequent zijn, teveel op beheersing zitten en te weinig aandacht hebben voor de jongeren zelf. De complimenten die voortkomen uit de toepassing van het sociaal competentie model, noemen de jongeren nep. Sommige jongeren vinden dat de jongeren op hun groep meer de dienst uitmaken dan de groepsleiding. Tijdens observaties heeft de inspectie waargenomen, dat twee groepsleiders waar de jongeren bij waren het openlijk met elkaar oneens waren over de huisregels. Ook zeiden groepsleiders er niets van toen jongeren een afgesloten deur open traptten.

De leidinggevenden en gedragswetenschappers zijn van mening dat een deel van de nieuwe medewerkers veel potentieel heeft, maar dat een deel moeite heeft om het werk in de vingers te krijgen en pedagogisch niet sterk is. Transferium wil steeds het gesprek aangaan met de jongeren, maar er zijn groepsleiders die daarin te ver gaan en onvoldoende grenzen aangeven, wanneer jongeren zich misdragen op de groep. Voor een aantal medewerkers die afkomstig zijn uit een JJI, blijkt het in de praktijk moeilijk om af te zien van beheersing van de groep en per jongere maatwerk te leveren.

Toerusting personeel: meer sturing nodig

De grotendeels nieuwe teams met onervaren personeel hebben meer sturing nodig. Om die reden beoordeelt de inspectie deze indicator als niet operationeel.

Door de schaalvergroting na de verhuizing heeft Transferium veel jongeren in hetzelfde stadium van hun behandeling. De leefgroepen missen voldoende jongeren die al verder in hun behandeling zijn en bijvoorbeeld al naar een buitenschool gaan of hun activiteiten vooral buiten Transferium hebben. Transferium geeft aan dat dit de groepen onrustig maakt. Transferium heeft veel nieuwe medewerkers die het vak nog moeten leren. Zij moeten niet alleen leren te werken in leefgroepen, maar ook in stamgroepen, terwijl de aanpak in de stamgroepen nog uitgewerkt wordt.

Medewerkers die onvoldoende geschikt waren om het werk te doen, hebben geen verlenging gekregen van hun halfjaarlijks contract. Dit betekent dat er weer nieuwe medewerkers komen en dat er opnieuw teams moeten worden opgebouwd. De onervaren medewerkers, het verloop van 20% onder de groepsleiders en de prille teams die nog samen zoeken naar eenduidig optreden, maken sterke sturing en coaching noodzakelijk. Binnen Transferium wordt intervisie aangeboden en supervisie. De senior groepsleiders worden ingezet om onervaren medewerkers te begeleiden en ook de leidinggevenden geven begeleiding. De medewerkers geven aan dat de leidinggevenden en gedragswetenschappers voor hen gemakkelijk benaderbaar zijn, maar geven aan dat de neuzen van de groepsleiders meer dezelfde kant op moeten dan nu het geval is. Ze hebben behoefte aan meer eenduidigheid. De leidinggevenden en de gedragswetenschappers zijn zich ervan bewust dat zij hierop nog steviger moeten sturen.

Hoofdstuk 3 De samenwerking tussen Transferium en De Spinaker

Dit hoofdstuk gaat over het thema samenwerking tussen de school, die binnen de instelling gevestigd is en de instelling. Het thema is uitgewerkt in een criterium met bijbehorende indicatoren. Het criterium geeft weer wat de inspecties verwachten. De scores op de indicatoren geven aan in hoeverre een school en een instelling aan de verwachting voldoen.

Het hoofdstuk begint met een tabel met daarin het criterium en de scores van de inspecties per indicator op een tweepuntsschaal: operationeel en niet operationeel.

In het toetsingskader in bijlage 3 geven de inspecties per criterium aan wanneer zij het als operationeel beoordelen. De inspecties verwachten voor elke indicator een score operationeel. In de toelichting na de tabel staan de feitelijke bevindingen: wat de inspecties tijdens het toezicht met betrekking tot de indicatoren hebben gehoord en gezien. Het is mogelijk dat de feitelijke bevindingen samen een genuanceerd beeld geven met positieve en negatieve aspecten. Wanneer de inspecties een indicator als *niet operationeel* beoordelen, wordt voorafgaand aan de feitelijke bevindingen toegelicht welke bevindingen hebben geleid tot het oordeel.

3.1 Samenwerking instelling en school

Criterium De instelling en de school zorgen voor een aandachtvolle omgeving voor de jongeren	Operationeel	Niet operationeel
Indicatoren		
Onderwijs is een essentieel onderdeel van de behandeling	✓	
School en instelling werken voldoende samen bij de dagelijkse begeleiding van de jongeren		✓
School en instelling werken voldoende samen bij het behandelplan	✓	
School en instelling werken voldoende samen bij incidenten		✓

Toelichting

Onderwijs is een essentieel onderdeel van de behandeling

Het beleid van Transferium en De Spinaker is erop gericht dat de jongeren binnen elf dagen instromen op school. In deze eerste elf dagen vindt een aantal intake gesprekken op Transferium en op De Spinaker plaats.

Omdat er bij de start op de nieuwe locatie zoveel jongeren tegelijkertijd zijn gestart met de behandeling, zijn er ten tijde van het onderzoek nog weinig jongeren die naar een buitenschool kunnen en is De Spinaker overvol. Daardoor kan het ten tijde van het onderzoek voorkomen dat er voor een nieuw instromende jongere niet direct plaats is op De Spinaker. Om te zorgen dat deze jongeren toch met onderwijs bezig zijn, hebben school en instelling afspraken gemaakt. Voor

jongeren die nieuw instromen is er tijdelijk een interne wachtlijst. Jongeren die op de wachtlijst staan, krijgen een dagdeel onderwijs op school en zijn een dagdeel op de groep. Samen met onderwijs zorgen de groepsleiders ervoor dat deze jongeren op de groep ook aan hun schoolwerk kunnen werken. Deze periode telt nog niet als officiële plaatsing op school. Zodra er meer jongeren van Transferium verder in hun behandeling komen en naar een buitenschool kunnen, verdwijnt de wachtlijst.

Lesuitval komt bijna niet voor. Sinds de start zijn slechts vier lessen uitgevallen. Wel komt het voor dat jongeren na een incident uit de klas worden verwijderd. (Voor een nadere toelichting zie paragraaf 3.1, *school en instelling werken samen bij incidenten*)

School en instelling werken onvoldoende samen bij de dagelijkse begeleiding van de jongeren

De inspecties beoordelen deze indicator als niet operationeel, omdat het contact tussen school en instelling op inhoudelijk niveau nog te beperkt is.

Om 8 uur is er op school een bijeenkomst waarin de leerkrachten worden geïnformeerd over de praktische zaken omtrent de dag van de jongeren. De informatie komt uit de 'twitter', dit is de digitale rapportage ten behoeve van de overdracht. Vervolgens worden de jongeren door de groepsleiders naar de school gebracht. Wanneer er 's ochtends nog dingen zijn voorgevallen, worden die verteld aan de dagcoördinator die de jongeren opwacht bij de deur van de school. Voor dit jaar is het een speerpunt om ervoor te zorgen dat er eens in de twee weken contact is tussen de mentoren van de leefgroepen en de mentoren van de school over de ontwikkeling van de jongere en wat deze nodig heeft. Ten tijde van het inspectieonderzoek is dit contact tussen de mentoren nog niet structureel. Zowel de instelling als de school vinden het inhoudelijk contact nog onvoldoende.

School en instelling werken voldoende samen bij het behandelplan

Transferium werkt niet met papieren cliëntendossiers maar met digitale dossiers, die zijn opgenomen in het digitale registratiesysteem PlanCare. Het individuele handelingsplan is net als het behandelplan van de jongere opgenomen in diens digitale dossier. In dit systeem staan de rapportages van de leefgroepen maar ook de informatie van het Zorg Advies Team (ZAT), het lesprogramma en de vorderingen op school. Leerkrachten en groepsleiders kunnen beide alle informatie inzien, maar leerkrachten stellen zich hierin actiever op dan de groepsleiders. Eens per twee weken bespreken een gedragsdeskundige van Transferium en de trajectbegeleider van de school alle jongeren. Hoewel het de bedoeling is dat de trajectbegeleider in ieder geval bij de eerste bespreking van het behandelplan van de jongere aanwezig is, komen de trajectbegeleiders daar meestal niet aan toe.

Wanneer er gedacht wordt over een trajectwijziging voor een jongere, is er de mogelijkheid om een ZAT bij elkaar te roepen, waarbij ook de jongere wordt uitgenodigd.

School en instelling werken onvoldoende samen bij incidenten

De inspecties beoordelen deze indicator als niet operationeel, omdat de communicatie omtrent incidenten gebrekkig is en de mentoren van de school en de instelling elkaar onvoldoende weten te vinden.

De gedragswetenschapper en trajectbegeleider vinden dat er nog onvoldoende samenwerking is bij incidenten. De school heeft een eigen time-out mogelijkheid bij de dagcoördinator. De dagcoördinator probeert met een gesprek de jongere weer naar de les te begeleiden. Jongeren kunnen ook zelf een time-out aanvragen bij de dagcoördinator. Over het terugsturen naar de groep bestaat veel onbegrip bij de groepsleiders. Groepsleiders geven aan de beslissingen van school om een jongere naar de groep te sturen niet altijd te begrijpen. Soms hebben ze in de ochtend erg hun best gedaan een jongere voor school te motiveren en dan wordt hij kort na aankomst op school al weer teruggestuurd omdat hij niet gemotiveerd is. Ook vinden zij dat op school vaak niet goed is geprobeerd een probleem op te lossen, waardoor het op de groep escaleert. Groepsleiders hebben hierdoor het gevoel dat zij het vuile werk moeten opknappen. Op casusniveau zien de gedragswetenschappers trends met betrekking tot verwijdering uit de klas, die ze bespreken met de trajectbegeleiders van school. De gedragswetenschappers geven daarbij aan dat het goed zou zijn als dit ook door het calamiteitenteam of het pedagogisch beleidsoverleg op instellingsniveau geanalyseerd zou worden. Tot dusver vinden deze instellingsbrede analyses nog niet plaats.

Hoofdstuk 4 De Spinaker

Transferium Onderwijs heeft op 1 november 2010 zijn deuren geopend voor de toestroom van jongeren vanuit Transferium Jeugdzorg. Op 11 april 2011 heeft de Inspectie van het Onderwijs in samenwerking met de Inspectie Jeugdzorg onderzoek gedaan naar een deel van de kwaliteit van het onderwijs.

De Inspectie van het Onderwijs (IvhO) beschikt niet over gegevens betreffende de kwaliteit van het onderwijs op Transferium Onderwijs. Tenslotte zijn de instelling en school recent gestart. Dit gezamenlijke onderzoek met de Inspectie Jeugdzorg geeft een eerste indicatie van de kwaliteit.

Bij dit onderzoek vormt de IvhO zich een beeld van het onderwijs aan jongeren en van de samenwerking tussen school en instelling.

De inspectie baseert zich bij haar onderzoek op het toezichtkader speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs 2005. In het jaarwerkplan verantwoordt de inspectie welke wettelijke aspecten zij onderzoekt. Deze documenten zijn te vinden op www.onderwijsinspectie.nl.

Het onderzoek leidt niet tot een rapport van bevindingen over de kwaliteit van het onderwijs. De IvhO voert in september 2011 opnieuw onderzoek uit. Deze onderzoeksdag gaat leiden tot een rapport van bevindingen en het uitspreken van een oordeel. De bevindingen, die in dit gezamenlijk rapport zijn opgenomen, hebben geen invloed op de indicatoren uit het waarderingskader. Zij dienen ter beoordeling van één van de thema's in dit gemeenschappelijke onderzoek. Het gaat om het thema dagprogramma. Door de week maakt de school een belangrijk deel uit van het dagprogramma van de jongeren. De verwachtingen staan in het toetsingskader, dat in bijlage 3 is opgenomen.

4.1 Dagprogramma

 criterium De school zorgt voor een passende dagbesteding en dagstructuur voor de jongeren	Operationeel	Niet operationeel
Indicatoren		
De intake is van voldoende kwaliteit	✓	
Iedere leerling begint op het juiste niveau met onderwijs	✓	
School volgt vorderingen en ontwikkelingen voldoende		✓
Per leerling een toegesneden handelingsplan		✓
Aandacht voor de samenstelling van de schoolgroepen	✓	
Personeel is goed toegerust voor het werk		✓

Toelichting

De intake is van voldoende kwaliteit

Transferium Jeugdzorg verstrekt op tijd informatie op basis waarvan de onderwijsrelevante beginsituatie in kaart wordt gebracht. De informatie bestaat uit een psychologische rapportage, een onderwijskundig rapport en relevante niveaubepaling van maximaal zes maanden oud, een hulpverleningsrapportage en een aanmeldformulier en toestemmingsverklaring van ouders. De intakeprocedure voorziet er thans in dat jongeren na opname in de zorginstelling Transferium Jeugdzorg, binnen elf werkdagen, onderwijs ontvangen op Transferium Onderwijs. Transferium hanteert een één kind, één plan beleid. In het behandelproces is er een termijn gesteld van elf werkdagen voor de doorstroom richting onderwijs. Tijdens de opstart van de instelling en het onderwijs vanaf 1 november 2010 werd deze termijn ruimschoots overschreden. Door de hoge instroom stagneerden de intakes. Inmiddels is dat niet langer het geval.

Iedere leerling begint op het juiste niveau met onderwijs

Binnen het één kind één plan beleid van Transferium Onderwijs en Jeugdzorg wordt er een kerndocument gemaakt waarin de commissie voor de begeleiding de onderwijsrelevante gegevens vastlegt. Op de eerste dag van de plaatsing binnen Transferium Onderwijs ligt er een handelingsplan waarop de school het aanbod afstemt op de leerling. Dit plan wordt na zes weken geëvalueerd.

Afhankelijk van hun mogelijkheden plaatst de school de leerlingen op een vmbo leerweg (basisberoepsgericht tot en met theoretisch) of op een arbeidsgerichte leerweg. In sommige gevallen hebben leerlingen een havo- of vwo-perspectief. Voor deze leerlingen is het aanbod op Transferium beperkt en maakt de school in overleg met ouders en leerlingen keuzes. Deze keuzes liggen in de lijn van het ontwikkelingsperspectief dat is gesteld. Naarmate de leerlingen verder in hun behandeling zitten en meer vrijheden aan kunnen, zullen zij buiten het terrein onderwijs op een reguliere school volgen.

Een aantal leerlingen volgt wel onderwijs binnen de stroom die voor hen is bestemd maar niet binnen de groep. De grote instroom bij de start op 1 november 2010 is hier de oorzaak van.

Doordat nog weinig jongeren naar een buitenschool gaan, raakte de school vol. Hierdoor heeft de school moeite om nieuw instromende leerlingen te plaatsen binnen de juiste niveaugroep. Leerlingen ontvangen wel het aanbod gerelateerd aan de gegevens bij de instroom. De instelling en school zorgen voor een gezamenlijk programma. Dit programma dat niet telt als officiële plaatsing op school bestaat uit een dagdeel onderwijs op school en een dagdeel schoolwerk op de groep, totdat er een plaats vrijkomt.

School volgt vorderingen en ontwikkelingen onvoldoende

De school beschikt (nog) niet over een geheel aan testen en procedures om leerlingen te volgen en hun resultaten te meten. Het volgsysteem wordt in de komende maanden geïmplementeerd. Zij voert vanaf schooljaar 2011 de methodegebonden toetsen in en de methode onafhankelijke toetsen. Waar nodig en mogelijk neemt zij de KSE⁵ examens en proefexamens af. Daarnaast hanteert de school bij instroom van jonge leerlingen de VAS⁶. Voor de sociaal-emotionele ontwikkeling kiest de school een toets die past bij de methodiek die op school en de leefgroepen wordt gehanteerd.

De school hanteert een systeem dat de werkhouding en sociale vaardigheden van de leerlingen in kaart brengt. Dit systeem is gekoppeld aan doelen in het handelingsplan. Ook werkt de school met een methode voor sociale vaardigheid. In ontwikkeling is het praktijkaanbod met een daaraan gekoppeld volgsysteem.

Per leerling een toegesneden handelingsplan

Alle leerlingen beschikken over een handelingsplan dat ingaat op de diverse vak- en vormingsgebieden. Het plan wordt per tien weken geëvalueerd en indien nodig bijgesteld. De sociaal-emotionele doelen sluiten aan bij de behandeldoelen van de instelling. De school stelt op dit gebied geen eigen doelen. Punt van aandacht is de relatie tussen het handelingsplan en het beoogde ontwikkelingsperspectief van de leerling. Deze relatie is op dit moment onvoldoende traceerbaar in de klassensituatie. Een ander aandachtspunt vormt de onderwijstijd in zijn algemeenheid en specifiek voor leerlingen die stage gaan lopen. Ook de leerlingen die stage lopen ontvangen per saldo een wettelijk aantal uren onderwijs.

Voldoende aandacht voor de samenstelling van de schoolgroepen

De samenstelling van de groepen komt voornamelijk tot stand op basis van de leerroute van de leerling en zijn uitstroomprofiel, maar ook andere factoren kunnen een rol spelen. Volgens de directie werken de leerlingen aan de hand van een takenkaart met daarop een individuele planning van de leerstof. De inspectie heeft de takenkaart niet waargenomen tijdens de observaties.

Personeel is onvoldoende toegerust voor het werk

De school heeft nog geen visie op klassenmanagement in beleid vastgelegd. De recente start van de school is hier mede de oorzaak van. De school mist hier dus nog de uitkomsten van

---

⁵ Kwalificatiestructuur Educatie (KSE): ordeningskader voor de eindtermen voor het hele opleidingsaanbod van het beroepsonderwijs.

⁶ VAS: Volg en Adviesstelsel.

klassenbezoeken die de directie zicht geeft op leerpunten en scholingsbehoeften. Tevens mist de school hier de functie van een zorgcoördinator die de taak op zich neemt om gerichte klassenobservaties te verrichten aan de hand van vastgestelde kijkwijzers. Een cyclus van peilingen naar welbevinden onder leerlingen, ouders en medewerkers komt dit jaar op gang.

De IvhO constateert dat het personeel voldoende wordt toegerust om een goed pedagogisch klimaat neer te zetten. De handvatten hiervoor worden gegeven in een cyclus van diverse begeleidings- en scholingsmomenten. De veiligheid van personeel en leerlingen wordt gevolgd maar er worden nog geen analyses gemaakt van de incidenten. Een analyse draagt bij tot verdere professionalisering en met name bij de start van een instelling tot het besef van het bijstellen van afspraken.

De IvhO constateert verder dat de aandachtspunten voor de directie liggen op het terrein van het didactisch handelen van de personeelsleden. Doorgaans geven de docenten/leraren opdrachten en helpen zij individuele leerlingen die daarom vragen. Ook bij de uitleg aan individuele leerlingen is het noodzakelijk om een gerichte uitleg te geven op een expliciet lesdoel. Tevens is het stimuleren van een actieve leerhouding bij deze leerlingenpopulatie van groot belang.

Hoofdstuk 5 Eindoordelen en aanbevelingen

In dit hoofdstuk oordeelt de Inspectie Jeugdzorg in hoeverre de instelling in staat is een veilig en verantwoord leefklimaat voor jongeren te bieden en oordelen de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie Jeugdzorg samen over de kwaliteit van de samenwerking tussen school en instelling. Paragraaf 5.1 bevat het eindoordeel en de aanbeveling van de Inspectie Jeugdzorg over het leefklimaat in de instelling.

Paragraaf 5.2 bevat het eindoordeel en de aanbeveling van de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie Jeugdzorg over de kwaliteit van de samenwerking tussen school en instelling.

5.1 Eindoordeel en aanbeveling Inspectie Jeugdzorg

Het eindoordeel van de inspectie luidt dat de kwaliteit van het leefklimaat in Transferium voor jongeren onvoldoende is.

De instelling scoort 4 van de 12 indicatoren 'operationeel' en voldoet daarmee **onvoldoende** aan de verwachtingen van de inspectie.

Belangrijke knelpunten daarbij zijn onder andere:

- Transferium heeft veel nieuwe groepsleiders, die nog onervaren zijn en niet de kennis en vaardigheden hebben om het maatwerk te leveren dat jongeren in de Jeugdzorg Plus nodig hebben. Jongeren ervaren een gebrek aan respect en aandacht.
- Transferium werkt met een nieuw, nog niet helemaal uitgekristalliseerd dagprogramma. Dat het programma voor wat betreft de stamgroepen nog niet goed is uitgewerkt en de groepsleiders het nog niet in de vingers hebben, maakt het voor de jongeren onvoorspelbaar en onrustig.
- Doordat het programma zo vol is hebben de jongeren weinig mogelijkheid om zelf hun tijd in te vullen.
- Wanneer jongeren vrije tijd zelf mogen invullen is er vooral voor de jongeren die dit binnen Transferium moeten invullen, weinig variatie om uit te kiezen.

Transferium komt goed uit het onderzoek wat betreft het maatwerk dat Transferium biedt aan jongeren die een individueel programma nodig hebben; er is voor hen extra begeleiding en zij hebben ook ruimere kamers.

Aanbeveling

De inspectie is van oordeel dat de instellingen voor Jeugdzorg Plus bij het thema het leefklimaat van jongeren op operationeel niveau dienen te functioneren. Nu dit bij Transferium bij acht indicatoren nog niet het geval is, heeft de inspectie al voordat het conceptrapport gereed was

contact met de instelling opgenomen over onmiddellijke verbeteracties. In bijlage 2 van dit rapport staat hierover meer informatie.

De inspectie beveelt aan dat de indicatoren binnen een half jaar in ieder geval operationeel zijn. De inspectie wil binnen zes weken een plan van aanpak ontvangen waarin de instelling beschrijft hoe zij het leefklimaat van de jongeren gaat verbeteren. De inspectie zal het plan beoordelen op volledigheid, realisme, en ambitie. Dat wil zeggen dat de inspectie nagaat of het plan aansluit op de tekortkomingen die de inspectie heeft geconstateerd en of het plan voldoende urgentie toont om de noodzakelijke verbeteringen aan te brengen.

5.2 Eindoordeel en aanbeveling Inspectie van het Onderwijs en Inspectie Jeugdzorg

Het eindoordeel luidt dat Transferium en De Spinaker onvoldoende samenwerken, waardoor een belangrijke voorwaarde voor een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren ontbreekt.

De school en de instelling scoren op twee van de vier indicatoren operationeel en voldoen daarmee niet aan de verwachtingen van de inspecties.

Belangrijke zaken die in de samenwerking verbeterd moeten worden zijn:

- De mentoren van de school en instelling werken nog onvoldoende samen als het gaat om het uitwisselen van informatie over de ontwikkeling van de jongere en wat deze nodig heeft. Jongeren worden daardoor niet op een vergelijkbare manier benaderd en behandeld.
- Het leefklimaat is voor jongeren minder veilig en voorspelbaar omdat school en instelling bij incidenten niet samen evalueren en overleggen over een gezamenlijk gedragen aanpak.

Aanbeveling

De inspecties zijn van oordeel dat de instellingen voor gesloten jeugdzorg en de scholen bij het thema samenwerking op operationeel niveau dienen te functioneren. Nu dit bij Transferium en De Spinaker bij twee indicatoren nog niet het geval is, bevelen de inspecties aan dat deze binnen een half jaar in ieder geval operationeel zijn.

De Inspectie Jeugdzorg wil binnen zes weken een plan van aanpak ontvangen waarin Transferium beschrijft hoe zij de samenwerking met De Spinaker gaat verbeteren. De inspectie gaat ervan uit dat de instelling de school bij het plan zal betrekken. De inspectie zal het plan beoordelen op volledigheid, realisme, en ambitie. Dat wil zeggen dat de inspectie nagaat of het plan aansluit op de tekortkomingen die de inspectie heeft geconstateerd en of het plan voldoende urgentie toont om de noodzakelijke verbeteringen aan te brengen.

Bijlage 1 – Uitkomst van het korte toezicht naar de rechtspositie van jongeren en het toezicht

Scores per indicator

 criterium De instelling heeft de rechtspositie en de veiligheid van jongeren voldoende geregeld	Afwezig	Aanwezig	Operationeel
Indicatoren			
Welke vrijheidsbeperkende maatregelen mogen worden toegepast			✓
Wanneer vrijheidsbeperkende maatregelen mogen worden toegepast		✓	✓
Wie vrijheidsbeperkende maatregelen mogen toepassen			✓
Hoe medewerkers bij toepassing vrijheidsbeperkende maatregelen dienen te handelen			✓
Instemming gedragswetenschapper bij toepassing vrijheidsbeperkende maatregelen			✓
Toepassing vrijheidsbeperkende maatregelen specifiek per jongere		✓	✓
Toepassing vrijheidsbeperkende maatregelen door getrainde en geïnstrueerde medewerkers			✓
Begeleiding en toezicht: inhoud en wanneer			✓
Risicotaxatie verlof en buitenactiviteiten structureel mbv instrument			✓
Toegang tot klachtregeling / vertrouwenspersoon			✓

Toelichting

De inspectie heeft zeven dossiers getoetst en in alle dossiers kindspecifieke maatregelen aangetroffen en risicotaxaties aan de hand van een aandachtspuntenlijst.

De groepsleiders geven aan dat zij hun eigen mentorjongere en diens dossier goed kennen maar niet van alle jongeren in de groep weten welke maatregelen wel en niet mogen worden toegepast. Zij geven aan dat zij ingrijpen bij een bedreigende situatie, of het nu volgens het behandelplan mag of niet. Ze leggen de maatregel dan achteraf aan de gedragswetenschapper voor. Zij geven aan dat de teams met veel nieuwe medewerkers na de verhuizing samen tot een eenduidige aanpak van de jongeren moesten komen. De situatie liep toen vaak uit de hand en er werd soms wel vijftien keer per dag alarm gedrukt. Jongeren geven aan dat de groepsleiding willekeurig elke maatregel op elke jongere toepast. Zij geven aan dat de onduidelijke regels en inconsequente aanpak van de medewerkers tot incidenten leiden.

Ondanks het feit dat het merendeel van de indicatoren operationeel is, is de inspectie van oordeel dat de rechtspositie van jongeren bij Transferium bedreigd wordt. Het is positief dat er geen andere dan in de wet genoemde maatregelen toegepast worden en dat dit gebeurt door medewerkers die in het toepassen van de maatregelen getraind zijn. Maar omdat onvoldoende duidelijk is welke maatregelen specifiek bij welke jongeren kunnen worden toegepast, bestaat het risico dat alle

maatregelen op alle jongeren toegepast kunnen worden, zonder rekening te houden met wat de jongeren in het kader van hun behandeling nodig hebben.

Bijlage 2 – Na het toezicht: reactie Inspectie Jeugdzorg en acties Transferium

---

Tijdens het toezicht bleek een aanzienlijk aantal indicatoren niet operationeel te zijn. De Inspectie Jeugdzorg heeft de instelling na het toezicht, allereerst mondeling en later ook schriftelijk, op de hoogte gebracht van de zorgen die zij had over de kwaliteit van de zorg en de knelpunten benoemd die zij tijdens het toezicht heeft geconstateerd. In verband met de ernst van de knelpunten gebeurde dit nog voordat het conceptrapport gereed was om aan de instelling voor te leggen.

Transferium heeft gereageerd met een aantal maatregelen om de zorg direct te verbeteren o.a. door gericht in te zetten op eenduidigheid, de regels eenduidig te beschrijven en met medewerkers en jongeren te bespreken, door extra senior medewerkers in te zetten in de meest onrustige groepen en door de dagelijkse routine van de jongeren aan te passen.

Bijlage 3 – Toetsingskader inspecties

Toelichting op scoreclassificaties per criterium.

Thema's	Criteria	Indicatoren	Bronnen
Dagprogramma (leefgroep, vrije tijd)	De instelling zorgt dat het dagprogramma voldoende aansluit op de behoeften van jongeren	<ul style="list-style-type: none"> - jongeren ervaren dat het dagprogramma aansluit bij wat ze willen en aankunnen - medewerkers passen binnen de mogelijkheden het dagprogramma aan op wat jongeren willen en aankunnen 	jongeren medewerkers dagprogramma
	De instelling zorgt voor voldoende en gevarieerd aanbod in het dagprogramma	<ul style="list-style-type: none"> - jongeren ervaren dat er voldoende dagprogramma is met een gevarieerd aanbod - medewerkers zorgen voor voldoende dagprogramma met een gevarieerd aanbod 	jongeren medewerkers dagprogramma
	De instelling zorgt ervoor dat de jongeren voldoende invloed kunnen hebben op het dagprogramma	<ul style="list-style-type: none"> - jongeren ervaren dat zij invloed hebben op de invulling van het dagprogramma - medewerkers bieden jongeren de mogelijkheid om invloed te hebben op de invulling van het dagprogramma 	jongeren medewerkers
Dagprogramma (school)	De intake van de school is van voldoende kwaliteit	<ul style="list-style-type: none"> - school heeft een heldere intakeprocedure waarbij voorgeschiedenis en toekomstige schoolloopbaan expliciet worden vastgelegd samen met de jongere 	jongeren documenten
	De school zorgt dat iedere leerling op het juiste niveau met het onderwijs begint	<ul style="list-style-type: none"> - commissie van begeleiding (CVB) bepaalt voor <i>alle</i> leerlingen de beginsituatie 	CVB leerlingendossiers
	De school volgt de vorderingen en ontwikkelingen van de leerlingen voldoende	<ul style="list-style-type: none"> - voor alle leerlingen is er een leerlingvolgsysteem en op basis van dit systeem wordt het onderwijs vormgegeven 	medewerkers school leerlingendossiers
	De school heeft per leerling een toegesneden handlingsplan	<ul style="list-style-type: none"> - de school heeft een aanbod en aanpak die past bij de onderwijsbehoeften van de leerlingen verwoord in het handlingsplan 	medewerkers school leerlingendossiers
	De school heeft aandacht voor de samenstelling van de schoolgroepen	<ul style="list-style-type: none"> - de school bepaalt de samenstelling van de schoolgroepen aan de hand van de ontwikkelingsbehoeften van individuele jongeren 	medewerkers school jongeren lesobservaties

Thema's	Criteria	Indicatoren	Bronnen
	De school zorgt dat het personeel goed toegerust is voor het werk	<ul style="list-style-type: none"> - medewerkers worden structureel ondersteund bij het uitvoeren van hun dagelijkse werkzaamheden en maken gebruik van inwerkprogramma's, interne opleidingen en andere ondersteuningsvormen 	medewerkers school documenten
Samenwerking instelling en school	Het onderwijs is een essentieel onderdeel van de behandeling en heeft een vanzelfsprekende plaats	<ul style="list-style-type: none"> - bij opname in de instelling gaan jongeren zo snel mogelijk naar school - jongeren vertellen dat ze niet lang (1 à 2 weken) op plaatsing op school hebben gewacht - er is geen lesuitval waardoor jongeren niet naar school kunnen - de school registreert en analyseert de lesuitval 	jongeren medewerkers instelling en school documenten
	School en instelling werken voldoende samen bij de dagelijkse begeleiding van de jongeren	<ul style="list-style-type: none"> - de inhoud van het multidisciplinair overleg is vastgelegd en betreft in ieder geval de dagelijkse begeleiding van individuele jongeren, zowel op de groepen als op school 	medewerkers instelling en school
	School en instelling werken voldoende samen bij het handlingsplan	<ul style="list-style-type: none"> - bespreken en evalueren van de handlingsplannen is ingebed in de overlegstructuur van de school en maakt onderdeel uit van het overleg met de instelling 	medewerkers instelling en school jongeren
	School en instelling werken voldoende samen bij incidenten	<ul style="list-style-type: none"> - de samenwerking tussen school en instelling is geformaliseerd en maakt deel uit van het instellingsbeleid - de procedure voor het melden en registreren van incidenten is bij de medewerkers bekend en wordt als zodanig ook toegepast - er is een overzichtelijke incidentenregistratie 	medewerkers instelling en school jongeren leerlingendossiers
Aandachtvolle omgeving	De instelling zorgt voor een fysieke leefomgeving van voldoende kwaliteit	<ul style="list-style-type: none"> - toedracht en afhandeling van incidenten wordt grondig onderzocht en vastgelegd - jongeren zijn tevreden over hun fysieke leefomgeving - de leefgroepen zijn passend en veilig ingericht - de leefgroepen zijn zichtbaar schoon 	jongeren medewerkers observatie

Thema's	Criteria	Indicatoren	Bronnen
	De instelling zorgt ervoor dat de jongeren voldoende invloed kunnen hebben op hun fysieke leefomgeving	<ul style="list-style-type: none"> - jongeren ervaren dat zij invloed hebben op de inrichting van hun fysieke leefomgeving - medewerkers bieden jongeren de mogelijkheid invloed uit te oefenen op hun fysieke leefomgeving 	jongeren medewerkers observatie
	De instelling zorgt ervoor dat de omgang binnen de instelling voldoende respectvol is	<ul style="list-style-type: none"> - jongeren ervaren dat respect binnen de instelling belangrijk is - jongeren ervaren dat zij medewerkers kunnen vertrouwen 	jongeren medewerkers
	De instelling zorgt ervoor dat de medewerkers een aandachtvolle houding hebben ten opzichte van de jongeren	<ul style="list-style-type: none"> - medewerkers zijn zich bewust van hun voorbeeldgedrag en geven zelf het goede voorbeeld - jongeren ervaren dat er aandacht is voor hun interesses, familie, vrienden, identiteit, kleding, voeding, levensovertuiging, etc. - jongeren ervaren dat de medewerkers goed gedrag opmerken en complimenten maken 	jongeren medewerkers
Aandacht voor samenstelling leefgroep	De instelling heeft aandacht voor de samenstelling van de leefgroepen	<ul style="list-style-type: none"> - medewerkers hebben aandacht voor de interesses, familie, vrienden, identiteit, kleding, voeding, levensovertuiging, etc. van de jongeren - medewerkers belonen positief gedrag - medewerkers maken tijd en hebben aandacht voor de jongeren 	medewerkers
Voldoende toegerust personeel	De instelling heeft alleen medewerkers met een VOG in dienst	<ul style="list-style-type: none"> - de instelling gaat flexibel om met inzet personeel wanneer de problematiek van jongeren daar om vraagt - van medewerkers wordt een verklaring omtrent het gedrag gevraagd (VOG) - medewerkers hebben voldoende pedagogische kennis. - medewerkers hebben voldoende kennis over de problematiek van de aanwezige populatie en handelen ernaar 	medewerkers personeelsdossiers medewerkers personeelsdossiers medewerkers jongeren

Thema's	Criteria	Indicatoren	Bronnen
		<ul style="list-style-type: none"> - medewerkers hebben voldoende vaardigheden 	
	De instelling zorgt dat het personeel goed toegerust is voor het werk	<ul style="list-style-type: none"> - De instelling stuurt/coacht medewerkers op hun werk in de leefgroep 	medewerkers

Bijlage 4 – Het onderzoek van de Inspectie Jeugdzorg

Aanleiding en probleemstelling

In september 2008 heeft de MOgroep het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg vastgesteld. Het Kwaliteitskader bevat veldnormen voor de sector en is opgesteld door afgevaardigden van de gesloten jeugdzorgaanbieders samen met de betrokken inspecties; naast de Inspectie Jeugdzorg zijn dat de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie van het Onderwijs.

Het nieuwe zorgaanbod is nog in ontwikkeling, daarom staan in het Kwaliteitskader *drie stadia* waarin de aanbieders van gesloten jeugdzorg moeten gaan voldoen aan deze normen. In navolging van de drie stadia in het Kwaliteitskader, heeft de Inspectie Jeugdzorg toezicht in drie stappen gepland. Zij noemt dit het stapsgewijze toezicht, dat zij op verzoek van de minister voor Jeugd en Gezin uitvoert op alle instellingen voor gesloten jeugdzorg in de periode 2008 t/m 2012.

De Inspectie Jeugdzorg heeft in 2009 en 2010 stap 1 van het stapsgewijze toezicht uitgevoerd, inclusief enige hertoetsen bij instellingen die bij het toezicht in eerste instantie geen voldoende hadden gescoord. Dit was het toezicht op de rechtspositie van jongeren in de gesloten jeugdzorg⁷.

In 2010 en 2011 is de uitvoering van stap 2 van het stapsgewijze toezicht aan de beurt. Net als stap 1 vindt ook stap 2 plaats bij alle instellingen voor gesloten jeugdzorg.

De inspectie voert dit toezicht stap 2 uit samen met de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie voor de Gezondheidszorg. In stap 2 komen normen uit de volgende thema's in het Kwaliteitskader aan bod: Opvoeding, Dagprogrammering en Personeel.

Samengevat gaat het hier om het dagelijkse leven van de jongeren in de instelling en om randvoorwaarden voor behandeling.

Het belang van het kind staat voor de inspectie voorop. In stap 1 toetst de inspectie de rechtspositie van de kinderen en hoe er wordt omgegaan met hun verlot. In stap 2 wordt het leefklimaat binnen de instelling getoetst. Dat het leefklimaat de behandeling van de kinderen (en jongeren) ondersteunt, is volgens de inspectie een belangrijke randvoorwaarde voor het slagen van hun behandeling. Het Kwaliteitskader geeft onder het thema 'Opvoeding' een aantal normen over het leefklimaat die veelal open geformuleerd zijn.

De inspectie heeft zich voor de invulling van deze open normen door een aantal bronnen laten inspireren:

- een bijeenkomst "*Open normen*" die zij heeft georganiseerd met vertegenwoordigers uit "het veld" in oktober 2009;
- het boek "*Kwaliteitsstandaarden jeugdzorg Q4C. Wat kinderen en jongeren belangrijk vinden als ze niet thuis wonen*"⁸;

---

⁷ In de inleidende notitie aan de minister over het stapsgewijze toezicht wordt stap 1 het toezicht op de gesloten leefomgeving genoemd. De criteria over de rechtspositie zijn in het Kwaliteitskader onder dit thema opgenomen.

⁸ Onder redactie van Fiet van Berk en Leo Rutjes, Houten 2009.

- het rapport "Goed bejegenen. Beginselen voor het omgaan met ingeslotenen" van de Raad voor de Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming⁹;
- het artikel "Pedagogisch handelen in de residentiële zorg. Zes uitgangspunten voor een goed pedagogisch klimaat"¹⁰.

Deze bronnen zijn ook belangrijk geweest bij de keuze op welke criteria de inspectie zich bij het toezicht in het bijzonder zou richten en hoe de thema's Dagprogrammering en Personeel uit het Kwaliteitskader zijn ingevuld.

De samenwerking met de Inspectie van het Onderwijs betreft met name het thema Dagprogrammering, omdat hierin het onderwijs een essentieel onderdeel vormt. Het onderwijs kan wezenlijk bijdragen aan het perspectief van de jongeren. Daarnaast is goede samenwerking en uitwisseling tussen instelling en school een belangrijke voorwaarde voor een goede behandeling. De beide inspecties voeren samen het toezicht stap 2 uit, de Inspectie Jeugdzorg in de instelling en de Inspectie van het Onderwijs in de bijbehorende school.

De samenwerking met de Inspectie voor de Gezondheidszorg betreft met name het thema Personeel, omdat het van belang is dat het personeel voldoende toegerust is om een psychische of psychiatrische stoornis bij de jongeren te herkennen en om escalatie van problematisch gedrag te voorkómen. De Inspectie Jeugdzorg toetst deze criteria. De Inspectie voor de Gezondheidszorg komt in actie als de bevindingen van de Inspectie Jeugdzorg daartoe aanleiding geven.

De Inspectie Jeugdzorg toetst, gezien de richting van het onderzoek, niet *alle* normen met betrekking tot de thema's Opvoeding, Dagprogrammering en Personeel. De keuze van de criteria en indicatoren komt voort uit de bovengenoemde inspiratiebronnen.

Een thema dat vanuit de instellingen voor gesloten jeugdzorg en vanuit de jongeren wordt aangegeven als belangrijk voor het leefklimaat is de samenwerking en het contact met de ouders. Omdat de inspectie met de sector heeft afgesproken dat de samenwerking met de ouders in stap 3 van het toezicht wordt getoetst, zal dit onderdeel bij stap 2 niet aan de orde komen. Voor een goed leefklimaat is ook veiligheid een belangrijk criterium. Omdat dit al getoetst is in de entreetoets, komt dit criterium bij stap 2 niet uitgebreid meer aan de orde.

Vraagstelling

De inspectie heeft de volgende vraagstelling voor het onderzoek geformuleerd:

In hoeverre is de instelling voor gesloten jeugdzorg in staat een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren te bieden?

Werkwijze

Het onderzoek per instelling bestaat uit een analyse van gegevens van de instelling en een praktijktoets.

---

⁹ Versie 2010.

¹⁰ Door Netty Jongepier, Macha Struijk en Peer van der Helm, gepubliceerd in JeugdenCo, Kennis 01-2010.

Er zit een vaste volgorde in het onderzoek:

1. opvragen feitelijke informatie bij de instelling (voor zover nog niet bij de inspectie bekend) over
  - o groeps grootte,
  - o aantal groepsleiders op de groep,
  - o verloop onder groepsleiders,
  - o opleidingsniveau groepsleiders,
  - o dagprogramma;
2. opvragen eigen score instelling op de indicatoren in het toetsingskader van de inspectie, vooraf te mailen aan de inspectie;
3. enquête op school kinderen / jongeren, af te nemen door de inspectie;
4. observaties op de leefgroepen;
5. interview met medewerker kwaliteit;
6. interviews met kinderen / jongeren;
7. interviews met groepsleiders;
8. interviews met gedragswetenschappers en teamleiders;
9. mogelijk analyse van enige cliëntendossiers.

De inspectie start met het analyseren van feitelijke informatie van de instellingen. De inspectie gebruikt de eigen scores van de instelling op de indicatoren in het toetsingskader om het toezicht op maat te maken.

De inspecteurs nemen daarna op de eerste dag van de praktijktoets een enquête af onder alle kinderen en jongeren met behulp van stemkastjes. Ook voert de inspectie observaties uit op de leefgroepen.

De inspectie analyseert mogelijk enige cliëntendossiers voor zover dit nodig is om eerder ingewonnen informatie te checken.

De werkwijze is zo ingericht dat deze betrouwbare informatie oplevert om het leefklimaat te beoordelen en de instellingen en de bewindspersoon op de hoogte te stellen van de kwaliteit, zodat waar nodig verbeteringen kunnen worden aangebracht.

De inspectie voert het toezicht uit in de tweede helft van 2010 en het eerste kwartaal van 2011 bij *alle* bestaande instellingen voor gesloten jeugdzorg. Bij instellingen met meerdere vestigingen streeft de inspectie naar toetsing van die vestiging die de inspectie nog niet eerder bezocht heeft.

Rapportage

De inspectie vraagt de instelling of het concept rapport feitelijke onjuistheden bevat en wat de inhoudelijke reactie van de instelling op het rapport is. Na verwerking van de feitelijke onjuistheden stelt de inspectie de rapportage vast. In het vastgestelde rapport neemt de inspectie de aanbevelingen aan de instelling op en, in een bijlage, de inhoudelijke reactie van de instelling. In het rapport komt een aparte paragraaf met het oordeel van de Inspectie van het Onderwijs over de school.

Als de inspectie de rapportages heeft vastgesteld, biedt zij deze aan aan de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, en aan de instellingen zelf. De inspectie plaatst de vastgestelde rapporten op haar website.

De Inspectie Jeugdzorg schrijft na het toezicht stap 2 voor de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een geaggregeerde notitie over de resultaten van het toezicht stap 2.

Bijlage 5 – Inhoudelijke reactie van de instelling op het rapport

---

(Zie hierna.)

Inhoudelijke Reactie op het Concept rapport Leefklimaat van Jongeren in Transferium Jeugdzorg

Transferium Jeugdzorg is een jonge jeugdzorgplus voorziening. Alhoewel we in 2009 in onze tijdelijke voorziening in Driehuis begonnen zijn, heeft de verhuizing naar Heerhugowaard in november 2010 vanwege de instroom van ongeveer 70 jongeren, de indiensttreding van zo'n 100 extra fte medewerkers en het betrekken van een nieuw gebouw, met de daarbij horende kinderziektes, een vertragend effect gehad op de ontwikkeling van Transferium Jeugdzorg. Wat dat betreft kwam het bezoek van de inspectie aan Transferium Jeugdzorg te vroeg. We zijn desondanks blij met het onderzoek omdat dit samen met onze interne evaluatie, de evaluatie met ketenpartners en de evaluatie met de bij ons geplaatste jongeren voldoende aanknopingspunten biedt om het verbeterplan vorm te geven.

In onze inhoudelijke reactie zullen we telkens het thema noemen en de bijbehorende indicatoren. Daarnaast zullen we schetsen hoe we er in het verbeterplan aandacht aan zullen besteden.

2.1 Dagprogramma

Op alle 3 de indicatoren van het thema *Dagprogramma* scoort Transferium niet operationeel. In het rapport wordt de nadruk gelegd op het te volle dagprogramma en het gebrek aan invloed van de jongeren op het dagprogramma.

In het verbeterplan worden de volgende zaken meegenomen:

- In de dagelijkse routine wordt ruimte gecreëerd om de jongeren de mogelijkheid tot individuele invulling te geven. Hiertoe wordt het aantal stamgroep momenten verminderd.
- De werkgroep *participatie jongeren* geeft naast haar aandacht aan zaken als jongerenraad en leefbaarheid ook nadrukkelijk aandacht aan het betrekken van jongeren bij de voorbereiding en invulling van activiteiten.
- De stamgroepen worden anders ingericht waarbij de stamgroepen nadrukkelijker in het schoolprogramma worden aangebracht.
- De avondactiviteiten worden meer vraaggericht georganiseerd.

2.2 Passende en aandachtvolle omgeving

Op 3 van de 4 indicatoren van het thema *Passende en aandachtvolle omgeving* scoort Transferium niet operationeel.

Hoewel de kwaliteit van de fysieke leefomgeving als operationeel wordt gekenmerkt ervaren de jongeren de aandacht die ze van anderen dan hun mentor krijgen als onvoldoende. Wij denken dat dit met de fase van de organisatie te maken heeft. Enerzijds door het feit dat ten tijde van het onderzoek er veel jongeren aanwezig waren die nog in hun eerste fase van hun behandeling zaten, anderzijds dat de medewerkers vanwege hun onervarenheid nog onvoldoende in staat bleken te zijn om hun aandacht over de jongeren te verdelen.

In het verbeterplan worden de volgende zaken meegenomen:

- Uitgebreide training van de executieve medewerkers startend na de zomer van 2011.
- Extra aandacht voor het project leefklimaat (naar aanleiding van het onderzoek door Peer van der Helm), zodat groepsleiders het belang van een aandachtvolle omgeving nog beter gaan begrijpen.
- In de werkgroep participatie jongeren is aandacht voor de inbreng van jongeren bij de inrichting van de woning.

2.3 Aandacht voor samenstelling leefgroep

Beide indicatoren van het thema *Aandacht voor de samenstelling van de leefgroep* zijn operationeel gescoord

Ondanks het feit dat er op dit thema operationeel gescoord is vinden wij dat dit nog beter kan. Met name in de begeleiding van jongeren die niet in staat zijn een schoolprogramma te volgen. Om deze jongeren een passende dagbesteding aan te bieden is er in het verbeterplan een werkgroep die aandacht besteed aan:

- Externe leerlijnen (vakgericht).
- Activiteiten voor groepsongeschikte jongeren.

2.4 Voldoende toegerust personeel leefgroep

Op 2 van de 3 indicatoren van het thema *Voldoende toegerust personeel leefgroep* scoort Transferium niet operationeel.

In een jonge organisatie als Transferium Jeugdzorg is, is gebrek aan ervaring een bedreiging. Alhoewel de ervaring leert dat tijd een belangrijke heelmeester in deze is is er door Transferium Jeugdzorg voor gekozen om na de zomer van 2011 een intensief scholings- en trainingsprogramma op te zetten voor de executieve medewerkers.

In het verbeterplan is aandacht voor:

- Scholing en training medewerkers.
- Coaching en intervisie door senior groepsleiders.
- Een beter inwerkprogramma.
- Een beter traject voor functionerings-, pop- en topgesprekken.

3.1 Samenwerking instelling en school

Op 2 van de 4 indicatoren van het thema *Samenwerking instelling en school* scoort Transferium niet operationeel.

Met name in de begeleiding van jongeren en het contact tussen de mentor van school en woning zijn verbeteringen noodzakelijk. Er is veel aandacht voor dit onderwerp omdat zowel Transferium Jeugdzorg als de Spinaker volledig onderschrijven dat een goede samenwerking tussen school en wonen noodzakelijk is voor een succesvolle behandeling.

In het verbeterplan is aandacht voor:

- Een betere afstemming in de dagelijkse routine waardoor er meer ruimte is voor overleg.
- Een aanpassing in de structuur van de begeleidingsgesprekken van jongeren en het handelingsgericht werken waardoor contact tussen school en wonen gegarandeerd wordt.
- Afstemming van incidentafhandeling bij zowel school als wonen
- Plan van aanpak terugdringen school verzuim.

4.1 Dagprogramma (school)

Hoewel er niet om is gevraagd wil Transferium Jeugdzorg de reactie van de Spinaker graag toevoegen aan onze reactie op het inspectierapport.

Op 3 van de 6 indicatoren van het thema *Dagprogramma* scoort de Spinaker niet operationeel. De school heeft in haar plan van aanpak doelstellingen geformuleerd waarmee de school streeft naar het operationaliseren van deze indicatoren.

School volgt vorderingen en ontwikkelingen voldoende;

- de school stelt het ontwikkelingsperspectief per leerling vast doormiddel van instap- en niveautoetsen.
- niveaubepaling, leerlingbespreking en examinering is een vast onderdeel van het schoolrooster en de jaarplanning. Hiermee onderbouwt school het individueel ontwikkelingsperspectief.
- school maakt gebruik van een vaste methode voor rendementsmeting (lvs).

Per leerling een toegesneden handelingsplan;

- Het gezamenlijke handelingsplan is vanuit onderwijs uit zes vaste punten opgebouwd; ontwikkelingsperspectief, mentorverslag, vaardighedenscorelijst onderwijs, taakkaart, leerrendementkaart, afspraken onderwijs-zorgtrajecten, eindverslag.
- Elke leerling werkt elke week aan een set actuele doelen die in de driehoek schoolmentor-leerling-leefgroepmentor worden getraind en geëvalueerd.
- Docenten formuleren doelen taakkaart vanuit het handelingsplan.

Personeel is goed toegerust voor het werk;

- Personeel krijgt specifieke training m.b.t. het geven van sociale vaardigheden.
- School stelt per september een zorgcoördinator aan.
- Vijf docenten ontvangen per direct video-interactie gericht op klassenmanagement. Het hele team krijgt dit aanbod m.i.v. september.
- Klassenmanagement wordt getraind vanuit een vaste methode en is onderbouwd met theorie uit de diverse lerarenopleidingen.
- Per september start een aanbod intervisie.

5.1 en 5.2 Eindoordeel en aanbeveling

Zowel Transferium Jeugdzorg als de Spinaker wisten bij aanvang van het onderzoek dat de beide organisaties nog niet voldoen aan de ambities die wij ons gesteld hebben. Wat dat betreft zijn de conclusies vanuit het inspectierapport dan ook een bevestiging van het beeld dat binnen de organisaties bestaat. We weten dat we ons nog verder moeten ontwikkelen en doen er alles aan om deze ontwikkeling om een goede en veilige wijze vorm te geven.

Wij hopen dat beide inspecties er vertrouwen in hebben dat bovenstaande acties voldoende zijn om het resultaat te hebben dat er binnen Transferium Jeugdzorg een veilig behandelklimaat ontstaat. Wel willen we refereren aan de uitspraak van de inspectie dat de agenda van Transferium Jeugdzorg een ambitieuze is, waarbij we gewaarschuwd werden om niet alles in één keer te willen bereiken. Wij zullen dit in gedachten houden bij de uitrol van het verbeterplan. Dit zou gevolgen voor de snelheid van de verbeteringen kunnen hebben.

